

چکیده آمار تجارت خارجی بخش کشاورزی و صنایع غذایی

در دوازده ماهه منتهی به بهمن ماه سال ۱۳۹۷

و مقایسه آن با مدت مشابه سال های قبل

این گزارش با پردازش و تحلیل اطلاعات بخش کشاورزی و صنایع غذایی داده های آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران تهیه و برای اطلاع رسانی به فعالان اقتصادی و پژوهشگران ارائه می گردد. اطلاعات دوازده ماهه سال جاری با داده های مدت مشابه شش سال گذشته (سالهای ۹۰ الی ۹۶) مقایسه شده است و در آن واردات محصولات اساسی کشاورزی و صنایع غذایی، صادرات محصولات عمده کشاورزی و صنایع غذایی و تراز تجاری دوازده ماهه سال ۱۳۹۷ و مدت مشابه سال های قبل نیز قید گردیده است.

❖ صادرات:

در دوازده ماهه سال ۱۳۹۷، مقدار صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ۶۹۵۶ هزار تن و به ارزش ۶۴۰۰ میلیون دلار می باشد که از نظر وزن ۵,۹ درصد و از نظر ارزش ۱۴,۴ درصد کل صادرات کالاهای غیر نفتی کشور را به خود اختصاص داده است. ارزش صادرات دوازده ماهه نخست سال ۹۷ نسبت به گزارش سالانه سال قبل ۵,۷ درصد کاهش داشته و در مقایسه با متوسط سالهای برنامه پنجم نیز ۳,۸ درصد کاهش دارد.

اقلام عمده صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی شامل انواع میوه های درختی به ارزش ۱۴۵۹ میلیون دلار با سهم ۳۱ درصد، انواع سبزیجات و محصولات جالیزی^۱ به ارزش ۱۲۰۸ میلیون دلار با سهم ۲۵,۷ درصد، شیر و فرآورده های آن به ارزش ۶۰۴,۷ میلیون دلار با سهم ۱۲,۹ درصد، زعفران ۳۵۱,۵ میلیون دلار با سهم ۷,۴ درصد و ماهی و میگو به ارزش ۳۱۳,۷ میلیون دلار با سهم ۶,۷ درصد از کل ارزش صادرات محصولات کشاورزی بوده است. بیشترین مقصد صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی (از نظر ارزش) به کشور های عراق، افغانستان، امارات متحده عربی، پاکستان، فدراسیون روسیه، هند، ترکیه، ویتنام، ترکمنستان و آلمان صورت گرفته است که در مجموع ۸۰ درصد کل ارزش صادرات بخش کشاورزی کشورمان را بخود اختصاص داده اند

^۱ شامل: سیب زمینی، پیاز و موسیر، گوجه فرنگی، انواع کاهو، کلم و سایر سبزیجات تازه و یا خشک کرده و همچنین هندوانه، خیار و خربزه می باشد.

(جدول ۱). متوسط قیمت هر تن کالاهای صادراتی بخش کشاورزی ۹۲۰ دلار بوده که در مقایسه با متوسط قیمت هر تن کالاهای صادراتی غیر نفتی کشور (۳۷۸ دلار) ۱۴۳,۴ درصد بیشتر است. متوسط ارزش گمرکی هر دلار محصولات کشاورزی و صنایع غذایی صادراتی در دوازده ماهه نخست سال ۹۷، ۵۹۴۸۴ ریال و متوسط کل صادرات غیر نفتی کشور ۵۸۱۶۴ ریال بوده است.

جدول ۱- سهم کشورهای عمده از صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ایران در دوازده ماهه سال ۱۳۹۷

کشور	عراق	افغانستان	امارات متحده عربی	پاکستان	فدراسیون روسیه	هند	ترکیه	ویتنام	ترکمنستان	آلمان
سهم (%)	۴۱,۲	۱۲,۳	۷,۲	۶,۴	۳,۴	۲,۹	۲,۶	۲,۳	۲,۲	۲

❖ واردات:

مقدار واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در دوازده ماهه سال ۹۷، ۲۰۴۸۵ هزار تن با ارزش ۱۰۸۴۱ میلیون دلار بوده که به ترتیب از نظر وزن ۶۳,۹ درصد و از نظر ارزش ۲۵,۴ درصد کل واردات کشور را شامل می شود. ارزش واردات در این مدت ۱ درصد کمتر از سال قبل و در مجموع نیز ۸,۹ درصد کمتر از میانگین سالهای برنامه پنجم توسعه بوده است.

اقدام عمده وارداتی محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در دوازده ماهه سال ۹۷، شامل ذرت به ارزش ۲۱۱۵,۳ میلیون دلار با سهم ۱۹,۵ درصد، برنج به ارزش ۱۶۲۸,۵ میلیون دلار با سهم ۱۵,۰ درصد، کنجاله دانه های روغنی به ارزش ۱۵۶۸,۸ میلیون دلار با سهم ۱۴,۵ درصد، روغن نباتی به ارزش ۱۴۲۸,۸ میلیون دلار با سهم ۱۳,۸ درصد، دانه سویا به ارزش ۱۱۶۱,۱ میلیون دلار با سهم ۱۰,۷۱ درصد، گوشت قرمز به ارزش ۷۸۶,۳ میلیون دلار با سهم ۷,۳ درصد، جو به ارزش ۶۰۳,۴ میلیون دلار با سهم ۵,۶ درصد و انواع میوه به ارزش ۳۹۵,۵ میلیون دلار با سهم ۳,۷ درصد از کل ارزش واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی بوده که در مجموع حدود ۹۱ درصد ارزش واردات بخش کشاورزی و صنایع غذایی را شامل می شوند. متوسط قیمت هر تن کالاهای وارداتی بخش کشاورزی در دوازده ماهه سال جاری، ۵۰۱ دلار می باشد، که در مقایسه با متوسط قیمت هر تن کالاهای وارداتی کل کشور (۱۳۳۰ دلار) حدود ۶۲ درصد کمتر است. متوسط ارزش گمرکی هر دلار محصولات کشاورزی و صنایع غذایی وارداتی ۴۱۷۹۷ ریال و متوسط واردات کشور ۴۱۶۴۹ ریال بوده است.

کشورهای عمده طرف معامله از نظر ارزش واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی از آنها به ترتیب شامل هند ۱۶۴۴، سوئیس ۱۳۷۴، امارات متحده عربی ۱۰۲۰، انگلستان ۷۸۹، هلند ۷۶۸، سنگاپور ۷۵۵، فدراسیون روسیه ۶۶۸، ترکیه ۶۳۱، برزیل ۴۳۶، پاکستان ۳۰۹ و آلمان ۲۴۶ میلیون دلار بوده که در مجموع ۸۰ درصد کل ارزش واردات کشورمان را به خود اختصاص داده اند (جدول ۲).

جدول ۲- سهم کشورهای عمده از واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ایران در دوازده ماهه سال ۱۳۹۷

کشور	هند	سوئیس	امارات متحده عربی	انگلیس	هلند	سنگاپور
سهم (%)	۱۵,۲	۱۲,۷	۹,۴	۷,۳	۷,۱	۶,۹

کشور	فدراسیون روسیه	ترکیه	برزیل	پاکستان	آلمان
سهم (%)	۶,۱	۵,۸	۴	۲,۹	۲,۳

❖ تراز تجاری:

تراز تجاری محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در دوازده ماه سال ۱۳۹۷، ۴۴۴۱- میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۵,۷ درصد بهبود یافته است (ارزش صادرات ۲ درصد و ارزش واردات ۱ درصد کاهش داشته است) کسری تراز تجاری دوازده ماهه سال ۹۷ نسبت به میانگین سالهای برنامه پنجم (۵۷۳۷,۸- میلیون دلار)، ۲۲,۶ درصد بهبود داشته است.

جدول ۳- تراز تجاری محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در دوازده ماه سال ۱۳۹۷ و مقایسه آن با مدت مشابه سالهای ۹۰ الی ۹۶

شرح	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷
مقدار صادرات	هزار تن	۳۷۵۵	۴۵۵۳	۴۱۵۳	۵۸۱۱	۵۱۶۵	۶۱۵۶	۶۴۸۳	۶۹۵۶
مقدار واردات	هزار تن	۱۳۰۳۶	۲۲۰۸۹	۱۸۳۶۹	۲۳۴۱۸	۱۸۷۷۱	۱۷۶۸۰	۱۹۴۸۰	۲۰۴۸۵
تراز وزنی	هزار تن	-۹۲۸۱	-۱۷۵۳۵	-۱۴۲۱۶	-۱۷۶۰۸	-۱۳۶۰۷	-۱۱۵۲۵	-۱۲۹۹۷	-۱۳۵۲۹
ارزش صادرات	میلیون دلار	۵۷۷۳	۶۴۰۱	۵۴۶۸	۷۰۵۴	۶۱۲۶	۶۴۰۶	۶۵۳۳	۶۴۰۰
ارزش واردات	میلیون دلار	۹۹۸۹	۱۴۳۰۵	۱۳۳۹۸	۱۲۵۵۸	۹۲۶۱	۹۰۸۷	۱۰۷۳۳	۱۰۸۴۱
تراز تجاری	میلیون دلار	-۴۲۱۶	-۷۹۰۴	-۷۹۳۰	-۵۵۰۴	-۳۱۳۵	-۲۶۸۱	-۴۲۰۰	-۴۴۴۱

❖ نهاده های کشاورزی

• آفتکش ها

در دوازده ماه سال ۱۳۹۷، جمعاً ۱۳۹۶۷ تن آفتکش بصورت آماده مصرف و ۱۱۱۷۴ تن بصورت تکنیکال وارد کشور گردیده که در مقایسه با سال قبل، آفتکش های آماده مصرف ۱۴,۴ درصد کاهش و تکنیکال ها ۲۰,۲ درصد کاهش نشان میدهد. در مجموع با تبدیل آفتکش های تکنیکال به آماده مصرف (با اعمال ضریب تبدیل ۲,۵) میتوان نتیجه گرفت که در دوازده ماهه سال ۹۷ مقدار واردات آفتکش ها نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱۷,۱ درصد کاهش دارد و در این رابطه سهم کاهشی حشره کش ها ۲۶,۴ درصد و قارچ کش ها ۲۰ درصد و علف کش ها ۱۶,۴ درصد بوده است.

جمع کل ارزش آفتکش های وارداتی در دوازده ماهه سال ۹۷، ۱۹۵ میلیون دلار می باشد که حدود ۹,۷ درصد کمتر از مدت مشابه سال قبل است.

در دوازده ماه سال ۱۳۹۷ مقدار ۲۲۳۴ تن آفتکش آماده مصرف و ۸۸۲ تن آفتکش تکنیکال جمعاً با ارزش ۷۰۲۶ هزار دلار صادر گردیده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از نظر مقدار به ترتیب ۱۰ و ۱۱۳ درصد افزایش و از نظر ارزش جمعاً ۱۵ درصد کاهش دارد.

• کود ها

کل واردات کود ها در دوازده ماه سال ۱۳۹۷، ۴۰۵ هزار تن با ارزش ۲۰۶ میلیون دلار بوده که در مقایسه با سال قبل از نظر وزنی ۲۸,۵ درصد و از نظر ارزش ۲۶,۲ درصد کاهش نشان می دهد. در بین انواع کود های وارداتی به ترتیب کودهای میکرو ۷۰ درصد، کودهای فسفره حدود ۵۴,۶ درصد، NPK ۴۱,۷ درصد و ازته ۳۱,۶ درصد و پتاسه حدود ۷,۵ درصد از نظر مقدار نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش داشته اند.

در دوازده ماهه سال ۱۳۹۷ مقدار ۳۵۸۲ هزار تن کود با ارزش ۸۴۳ میلیون دلار صادر گردیده که نسبت به مدت مشابه سال قبل به ترتیب ۵ درصد کاهش و ۶ درصد افزایش داشته است. ضمناً حدود ۹۹ درصد مقدار کودهای صادراتی کود اوره بوده است.

• بذر

در مجموع کل واردات بذر و سایر اندام های تکثیر شونده گیاهی در دوازده ماه سال ۱۳۹۷، ۷۰۵۰ تن با ارزش ۱۲۲ میلیون دلار بوده که نسبت به سال قبل از نظر وزنی حدود ۴۵,۴ درصد و از نظر ارزش ۲۸ درصد کاهش نشان میدهد از بین بذور مهم مقدار واردات بذر سبزیجات با کاهش ۶۸ درصدی و بذر ذرت با کاهش ۴۶,۸

درصدی روبرو بوده است. لیکن بذر سیب زمینی به ترتیب ۳۵,۴ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش داشته اند.

در دوازده ماهه سال ۱۳۹۷ جمعاً مقدار ۹۹۰۰ تن بذر و سایر اندامهای تکثیر شونده گیاهی با ارزش ۳۲۶۶۸ هزار دلار صادر گردیده که بخش اعظم آن مربوط به سایر اندامهای تکثیر شونده می باشد. این میزان در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از نظر مقدار ۲۵,۱ درصد و از نظر ارزش ۴۶,۱ درصد افزایش نشان میدهد.

• ماشین آلات و ادوات کشاورزی

در دوازده ماهه اول سال ۱۳۹۷، مقادیر ادوات کاشت و داشت، کمباین ها و دستگاه های برداشت و تراکتورهای کشاورزی جمعاً به مقدار ۱۳۶۷۰ تن با ارزش ۷۸۳۵۱ هزار دلار وارد کشور شده که نسبت به مدت مشابه سال قبل به ترتیب ۷۰,۴ درصد و ۶۹,۳ درصد کاهش نشان میدهد. در این بین از نظر مقدار ادوات کاشت و داشت با ۵۵,۴ درصد، کمباین ها و دستگاه های برداشت با ۵۸ درصد و تراکتورهای کشاورزی با ۱۰۰ درصد کاهش روبرو بوده است. در دوازده ماهه سال ۹۷ جمعاً ۱۱۱۰۴ تن ماشین آلات و ادوات کشاورزی با ارزش ۳۲۸۴۳ هزار دلار صادر گردیده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، از نظر وزن ۳۷ درصد و از نظر ارزش ۷ درصد افزایش داشته است و این افزایش غالباً مربوط به ادوات کاشت، داشت و سپس تراکتور های کشاورزی بوده است.

❖ میزان بارندگی:

طی شش ماه گذشته از سال آبی ۹۸-۱۳۹۷ میزان بارندگی ۲۲۴ میلیمتر بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل ۱۳۰ درصد افزایش و در مقایسه با بلند مدت (۵۰ ساله) نیز ۲۸ درصد افزایش داشته است.

تهیه شده در گروه کشاورزی

مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب

روجا کیان پور